

Mednarodna znanstvena konferenca

**MEDNARODNI IN TRANSNACIONALNI VIDIKI JUGOSLOVANSKE
KRIZE IN NASTANKA DRŽAV NASLEDNIC SFRJ, 1980–1992**

**INTERNATIONAL AND TRANSNATIONAL ASPECTS OF THE
YUGOSLAV CRISIS AND THE ESTABLISHMENT OF SUCCESSOR
STATES, 1980–1992**

Zbornik povzetkov

Koper, 9. in 10. november 2016
Dvorana Pokrajinskega muzeja Koper

Mednarodna znanstvena konferenca

**MEDNARODNI IN TRANSNACIONALNI VIDIKI JUGOSLOVANSKE
KRIZE IN NASTANKA DRŽAV NASLEDNIC SFRJ, 1980–1992**

**INTERNATIONAL AND TRANSNATIONAL ASPECTS OF THE
YUGOSLAV CRISIS AND THE ESTABLISHMENT OF SUCCESSOR
STATES, 1980–1992**

Zbornik povzetkov

Koper, 9. in 10. november 2016
Dvorana Pokrajinskega muzeja Koper

Univerzitetna založba **Annales**

KOPER 2016

Mednarodna znanstvena konferenca
MEDNARODNI IN TRANSNACIONALNI VIDIKI JUGOSLOVANSKE KRIZE IN
NASTANKA DRŽAV NASLEDNIC SFRJ, 1980–1992
INTERNATIONAL AND TRANSNATIONAL ASPECTS OF THE YUGOSLAV CRISIS
AND THE ESTABLISHMENT OF SUCCESSOR STATES, 1980–1992
Zbornik povzetkov

Urednika: Mateja Režek, Jure Ramšak

Tehnični uredniki: Alenka Obid, Tilen Glavina, Matic Batič

Oblikovanje naslovnice: Alenka Obid

Avtor fotografije na naslovnici: Nace Bizilj, hrani Muzej novejšje zgodovine Slovenije

Stavek: Alenka Obid

Založnik: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Inštitut za zgodovinske študije, Univerzitetna založba Annales

Za založnika: Rado Pišot

Elektronska izdaja, dostopno na: www.zrs.upr.si/monografije

Konferenca je izvedena v okviru projekta J6-6832 Slovenski diplomati in zunanjepolitični vidiki osamosvajanja Republike Slovenije, 1980-1992, ki ga sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

94(497.1)"1980/1992"(082)(0.034.2)
327(100:497.1)(082)(0.034.2)

MEDNARODNI in transnacionalni vidiki jugoslovanske krize in nastanka držav naslednic SFRJ, 1980-1992 [Elektronski vir] = International and transnational aspects of the Yugoslav crisis and the establishment of successor states, 1980-1992 : zbornik povzetkov : mednarodna znanstvena konferenca, Koper, 9. in 10. november 2016, Dvorana Pokrajinskega muzeja Koper / [urednika Mateja Režek, Jure Ramšak]. - El. knjiga. - Koper : Univerzitetna založba Annales, 2016

Način dostopa (URL): <http://www.zrs.upr.si/monografije>

ISBN 978-961-6964-77-7 (pdf)
1. Vzp. stv. nasl. 2. Režek, Mateja, 1970-
287587840

VSEBINA

- 5 PROGRAMSKA ZASNOVA
- 7 PROGRAM
- 11 POVZETKI REFERATOV
- 13 **Jože Pirjevec**
Jugoslovanska kriza v arhivu STASI (1980–1989)
- 14 **Dušan Nečak**
Jugoslavija kot »poseben primer/Sonderfall« v zahodnonemški zunanji politiki
- 16 **Marko Zajc**
Samoumeščanje slovenskih intelektualcev v simbolno geografijo Evrope v osemdesetih letih
- 17 **Boštjan Udovič**
»Razlagali smo resnico o dogajanju v Jugoslaviji ...«: o gospodarski diplomaciji slovenskih socialističnih podjetij
- 18 **Jure Ramšak**
Velika Britanija in začetek jugoslovanske krize, 1980–1985
- 20 **Mateja Režek**
Utrjevanje slovensko-izraelskega sodelovanja v osemdesetih letih
- 21 **Carlos González Villa**
Revisiting the US Policy towards Fading Yugoslavia
- 23 **Branislav Radeljić**
Complete and Incomplete Archives in the Case of European Community-Yugoslav Relations

- 24 **Nadežda Pilko**
Ruska historiografija o razpadanju Jugoslavije
- 26 **Rok Šuligoj**
Vloga tujih množičnih medijev pri osamosvojitvi in priznanju Republike Slovenije
- 27 **Božo Repe**
Milan Kučan in oblikovanje slovenske zunanje politike
- 29 **Ondřej Vojtěchovský**
Kako razumeti jugoslovensku krizu: stavovi čeških političara prema početku raspada Jugoslavije 1991. godine
- 30 **Gorazd Bajc**
Pogledi Italije in slovenske manjšine v deželi Furlanija- Julijska krajina na osamosvojitve Slovenije
- 31 **Egon Pelikan**
Katoliška cerkev v Sloveniji in leto 1991
- 33 **Gašper Mithans**
Slovenska politična emigracija v Severni Ameriki in ideje o samostojni državi
- 34 **Kornelija Ajlec**
Slovenija in OZN, 1991–1992: ambicija, diplomacija in članstvo
- 35 **Milan Jazbec**
Nastanek in razvoj diplomacije slovenske države, 1974–2004

PROGRAMSKA ZASNOVA

Mednarodna znanstvena konferenca

MEDNARODNI IN TRANSNACIONALNI VIDIKI JUGOSLOVANSKE KRIZE IN
NASTANKA DRŽAV NASLEDNIC SFRJ, 1980–1992

INTERNATIONAL AND TRANSNATIONAL ASPECTS OF THE YUGOSLAV
CRISIS AND THE ESTABLISHMENT OF SUCCESSOR STATES, 1980–1992

Konferenca se osredotoča na mednarodne in transnacionalne vidike dezintegracijskega procesa v Jugoslaviji po letu 1980. Medtem ko so bile dosedanje raziskave usmerjene predvsem na zadnja leta obstoja SFRJ, na obdobje stopnjevanja kriznih razmer in izbruh nasledstvenih vojn, tokrat pozornost usmerjamo na daljše časovno obdobje in širši mednarodni prostor. Poleg oblikovanja zunanje politike samostojnih držav, ki so nastale na ozemlju SFRJ, in odnosa velesil do njene razdružitve, bodo referenti osvetlili tudi republiške zunanjepolitične aktivnosti, ki jih je omogočila ustava iz leta 1974 in skozi katere se je že od začetka osemdesetih let izražal proces razkrajanja partije in države po republiškem oz. nacionalnem ključu. Predstavljena bo tudi recepcija tega procesa s strani velikih sil in mednarodnih zvez, kakor tudi pogledi manjših evropskih držav na jugoslovansko krizo. Poleg aktivnosti izpostavljenih političnih in diplomatskih osebnosti v zvezi z oblikovanjem samostojne zunanje politike se bodo sodelujoči raziskovalci posvetili tudi delovanju paradiplomatskih in transnacionalnih akterjev, ki so odigrali zelo pomembno, a malo znano vlogo v ozadju diplomatskega dogajanja. Sem sodijo zlasti gospodarska in intelektualna omrežja, diaspore in manjšine, mediji, RKC in drugi akterji.

V zaključnem delu konference bo potekala okrogla miza z nekdanjimi slovenskimi državniki in diplomati, ki so v obravnavanem času delovali na različnih nivojih republiške in zvezne politike oziroma diplomatske službe. V okviru vodenega pogovora bodo spregovorili o svojih izkušnjah in pogledih na zunanjo politiko in diplomatsko dogajanje, osvetlili njegovo ozadje in prispevali k razjasnitvi nekaterih odprtih vprašanj, s katerimi se sooča zgodovinarji tega obdobja.

ORGANIZATOR:

Znanstveno-raziskovalno središče v Kopru
v sodelovanju s
Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani

PROGRAMSKI ODBOR:

Jože Pirjevec
Božo Repe
Mateja Režek
Egon Pelikan
Jure Ramšak

ORGANIZACIJSKI ODBOR:

Mateja Režek
Jure Ramšak
Tilen Glavina
Matic Batič

PROGRAM

SREDA, 9. NOVEMBER 2016

Dvorana Pokrajinskega muzeja Koper, Kidričeva 19

9.30–10.00

- **Milan Brglez** (predsednik Državnega zbora RS): Pozdravni nagovor in uvodno razmišljanje
- **Rado Pišot** (direktor ZRS, Koper): Pozdravni nagovor

10:00–11:00

Predsedujoči: Božo Repe

- **Jože Pirjevec** (ZRS, Koper): Jugoslovanska kriza v arhivu STASI (1980–1989)
- **Dušan Nečak** (UL FF, Ljubljana): Jugoslavija kot »poseben primer/Sonderfall« v zahodnonemški zunanji politiki

Odmor za kavo

11:30–12:30

- **Marko Zajc** (INZ, Ljubljana): Samoumeščanje slovenskih intelektualcev v simbolno geografijo Evrope v osemdesetih letih
- **Boštjan Udovič** (UL FDV, Ljubljana): »Razlagali smo resnico o dogajanju v Jugoslaviji ...«: o gospodarski diplomaciji slovenskih socialističnih podjetij

Kosilo

14:30–16:00

Predsedujoči: Egon Pelikan

- **Jure Ramšak** (ZRS, Koper): Velika Britanija in začetek jugoslovanske krize, 1980–1985
- **Mateja Režek** (ZRS, Koper): Utrjevanje slovensko-izraelskega sodelovanja v osemdesetih letih
- **Carlos González Villa** (Universidad Complutense de Madrid; Sveučilište u Rijeci): Revisiting the US Policy towards Fading Yugoslavia

Odmor za kavo

16:30–18:00

- **Branislav Radeljić** (University of East London): Complete and Incomplete Archives in the Case of European Community-Yugoslav Relations
- **Nadežda Pilko** (Institut slavjanovedenija RAN, Moskva): Ruska historiografija o razpadanju Jugoslavije
- **Rok Šuligoj** (RTV Slovenija): Vloga tujih množičnih medijev pri osamosvojitvi in priznanju Republike Slovenije

Večerja

ČETRTEK, 10. NOVEMBER 2016

Dvorana Pokrajinskega muzeja Koper, Kidričeva 19

9:30–11:00

Predsedujoča: Mateja Režek

- **Božo Repe** (UL FF, Ljubljana): Milan Kučan in oblikovanje slovenske zunanje politike
- **Ondřej Vojtěchovský** (Univerzita Karlova, Praga): Kako razumeti jugoslovensku krizo: stavovi čeških političara prema početku raspada Jugoslavije 1991. godine
- **Gorazd Bajc** (UM FF, Maribor): Pogledi Italije in slovenske manjšine v deželi Furlanija- Julijska krajina na osamosvojitve Slovenije

Odmor za kavo

11:30–13:00

- **Egon Pelikan** (ZRS, Koper): Katoliška cerkev v Sloveniji in leto 1991
- **Gašper Mithans** (ZRS, Koper): Slovenska politična emigracija v Severni Ameriki in ideje o samostojni državi
- **Kornelija Ajlec** (UL FF, Ljubljana): Slovenija in OZN, 1991–1992: ambicija, diplomacija in članstvo

Kosilo

15:00–15:45

- **Milan Jazbec** (MZZ RS, UL FDV, Ljubljana): Nastanek in razvoj diplomacije slovenske države, 1974–2004

Odmor za kavo

16:00–18:00

OKROGLA MIZA

Moderator: **Jože Pirjevec**

Udeleženci: **Dimitrij Rupel, Milan Kučan in Zvone Dragan**

Večerja

POVZETKI REFERATOV

JUGOSLOVANSKA KRIZA V ARHIVU STASI (1980–1989)

YUGOSLAV CRISIS IN THE STASI ARCHIVES (1980–1989)

Jože PIRJEVEC

Znanstveno-raziskovalno središče, Koper

joze.pirjevec@zrs.upr.si

Referat prikazuje podobo jugoslovanske krize, kot si jo je ustvarila Služba državne varnosti (STASI) Nemške demokratične republike. Svoje analize o jugoslovanski krizi so sodelavci STASI razvili na podlagi lastnega opazovanja, pa tudi na informacijah, ki so jih dobili od kolegov iz vzhodnega bloka in obveščevalcev, zasidranih v političnih, vojaških in vohunskih krogih Zahoda, predvsem Zvezne republike Nemčije. Razčlemba dokumentov STASI nudi možnost globalnega pogleda v jugoslovansko stvarnost, kakor so jo dojemali v obeh blokih razklane Evrope, in kaže, da njene večplastnosti nikjer niso povsem razumeli. Pri tem velja izpostaviti način, kako so realsocialistične države gledale na burno dogajanje v Jugoslaviji, čemur v dosedanjih raziskavah ni bilo posvečene veliko pozornosti. STASI je skozi desetletja budno spremljala notranjo in zunanjo politiko Titove Jugoslavije, saj je v njej videla socialistični eksperiment, ki bi lahko postal nevaren pravovernosti sovjetskega tipa, na kateri je slonel totalitarni režim Nemške demokratične republike. Ta pozornost se ni zmanjšala po Titovi smrti, pri čemer se je STASI v osemdesetih letih posvečala predvsem vprašanju, ali bo Jugoslavija zaradi svojih ekonomskih in etničnih problemov sploh zmožna preživeti. Odgovornost za rušenje njenih temeljev je bila pripisana različnim akterjem.

**JUGOSLAVIJA KOT »POSEBEN PRIMER/SONDERFALL« V
ZAHODNONEMŠKI ZUNANJI POLITIKI**
**YUGOSLAVIA AS A »SPECIAL CASE/SONDERFALL« IN THE WEST
GERMAN FOREIGN POLICY**

Dušan NEČAK

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

dusan.necak@guest.arnes.si

Prispevek poskuša osvetliti pot, ki jo je prehodila Zvezna republika Nemčija (ZRN), da je iz podpornice Jugoslavije, njene »prijateljice« in največje gospodarske partnerice, postala ena ključnih držav pri uresničevanju osamosvojitvenih teženj Slovenije. V prispevku zato ni govora o vlogi ZRN pri osamosvajanju Slovenije, temveč o burni predzgodovini odnosov med državo, katere del je bila do njenega konca Slovenija, in Zvezno republiko Nemčijo. Odnosi niso bili premočrtni in niso bili vedno le prijateljski, temveč so jih narokovali vsakokratni politični in gospodarski interesi obeh strani. Odločitev, da ZRN odločno podpre osamosvojitve Slovenije, je bila gotovo utemeljena tudi s tem, da je bila slovenska politika vse od navezave diplomatskih stikov prisotna v ZRN, da so bili gospodarski stiki med Slovenijo in ZRN tesni, zlasti ob koncu šestdesetih in začetku sedemdesetih let, da so bila jugoslovanska diplomatska predstavniška pretežno »v rokah« slovenskih diplomatov, da ni bilo med obema stranema posebnih problemov in je bila na ta način slovenska nacionalno-politična problematika ZRN znana oz. ni bila neznanka. To je vsekakor olajšalo odločitev vlade Helmuta Kohla, da prizna Slovenijo kot samostojno državo. S tem se je, ob spoznanju, da Jugoslavija brez demokratizacije ni sposobna preživetja, končala (zahodno)nemška politika, ki jo delovno poimenujem »nemška politika do Jugoslavije kot posebnega primera/Sonderfall«. Imeli so jo za državo, ki jo je kot drugačno znotraj socialističnih držav vredno ohranjati pri življenju.

Dobri odnosi med dvema ideološko sicer nasprotnima, a vendar prijateljskima državama so se ohranili tudi po odhodu socialdemokratskega kanclerja Willyja Brandta (1974) s političnega odra in po smrti Josipa Broza Tita (1980). Zato tudi ni čudno, da je ZRN še v času, ko so Jugoslavijo pestili nerešljivi problemi, še vedno vztrajala pri politiki ohranjanja Jugoslavije. Šele

ko se je politično vodstvo ZRN prepričalo, da Jugoslavije ni mogoče rešiti, se je odločilo za podporo samostojnosti Slovenije. Zaradi tektonskih geostrateških in ideološko-političnih sprememb v Evropi so politični interesi narekovali drugačen pristop do razpadajočega komunističnega dela Evrope in posledično tudi do Jugoslavije.

SAMOUMEŠČANJE SLOVENSKIH INTELEKTUALCEV V SIMBOLNO GEOGRAFIJO EVROPE V OSEMDESETIH LETIH

SELF-POSITIONING OF SLOVENIAN INTELLECTUALS INTO A SYMBOL GEOGRAPHY OF EUROPE IN THE 1980s

Marko ZAJC

Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana

marko.zajc@inz.si

Osemdeseta leta sta v Sloveniji (in Jugoslaviji) zaznamovali globoka gospodarska kriza in kriza jugoslovanskega samoupravnega socializma. Slovenska kulturniška opozicija je vzpostavljala stike z disidenti Vzhodne Srednje Evrope preko pojma Srednje Evrope (M. Kundera, E. Busek, E. Brix). Proces odlepljanja jugoslovanstva od slovenstva v osemdesetih letih je bil tesno povezan z novo občutljivostjo do habsburške dediščine. Strukturna nostalgija (H. Grandits) za izgubljenim svetom Srednje Evrope ni bila politični program, ampak ideološka vez z Zahodom. »Mitteleuropa« so razumeli kot del Zahoda, ki je bil, kot je poudaril Kundera, potisnjen na vzhod z nesrečno delitvijo Evrope v Jalti. Hrepenenje po Srednji Evropi je bilo nekoliko protislovno: veliko napora je bilo vložnega v prikazovanje Slovenije kot posebnega primera, a po drugi strani je dojemanje Srednje Evrope kot zahoda pod komunizmom postavljalo Jugoslavijo v isti okvir kot države Varšavskega pakta. Slovenski »disidenti« so z zadovoljstvom sprejemali dihotomijo Srednja Evropa – Balkan, vendar ostaja nejasno, ali je Srednja Evropa pomenila zgolj »anti-Jugoslavijo« ali pa je bila vendarle usklajena s slovensko verzijo jugoslovanstva. Zanimivo je, da so levičarski, ne-nacionalistični kritiki režima iskali »pravo« samoupravljanje tudi v Vzhodni Evropi. Upor *Solidarnosti* na Poljskem v letih 1980-81 so si razlagali kot izvorni »boj za delavsko samoupravljanje« in opozicijo stalinizmu. Glavni namen referata je predstaviti zapletenost in ambivalentnost samoumeščanja slovenskih intelektualcev v osemdesetih letih. Problematiziral bom poenostavljene teze o samoumeščanju slovenskih intelektualcev preko analize in predstavitve izbranih del razumnikov z različnimi političnimi prepričanji. Nekateri ugledni intelektualci, ki so problematizirali slovensko simbolno geografijo v osemdesetih, so bili ob koncu desetletja močno vpleteni v diplomatsko in zunanje-politično sfero.

**»RAZLAGALI SMO RESNICO O DOGAJANJU V JUGOSLAVIJI ...«:
O GOSPODARSKI DIPLOMACIJI SLOVENSКИH SOCIALISTIČNIH
PODJETIJ**

**»WE WERE TELLING THE TRUTH ABOUT THE THINGS IN
YUGOSLAVIA ...«: ABOUT THE ECONOMIC DIPLOMACY OF
SLOVENIAN SOCIALIST ENTERPRISES**

Boštjan UDOVIČ

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede

bostjan.udovic@fdv.uni-lj.si

Aktualno raziskovanje delovanja diplomacije SFRJ razkriva, da je – kljub epistemološki nelogičnosti – jugoslovanska zunanja politika veliko stavila na svojo gospodarsko diplomacijo. Ta se sicer ni smela tako imenovati, a je uporabljala klasična orodja gospodarske diplomacije, ki so bila in so še danes v uporabi v kapitalističnem tržnem gospodarstvu. Namen prispevka je odgovoriti na tri vprašanja. Prvič, kakšne so bile značilnosti gospodarske diplomacije na državni ravni in kdo je imel pooblastila za različna delovanja. Drugič, kje so v tej zapleteni strukturi odnosov in procesov imela svoje mesto podjetja, sploh slovenska, ki so se po sprejemu »internacionalizacijskih zakonov« začela pospešeno povezovati z mednarodnim okoljem. In tretjič, kakšne so bile naloge internacionaliziranih podjetij v času pospešene demokratizacije na Slovenskem, ter ali so dobivala tudi navodila s strani politike, kaj naj počnejo in kako. Navedeno je namenjeno predvsem temu, da osvetlimo pomen podjetij kot paradiplo matskih akterjev v gospodarski diplomaciji SFRJ ter ugotovimo, kako so ta podjetja v prelomnih letih 1990 in 1992 prispevala k mednarodnem priznanju Slovenije in njenem umeščanju v mednarodno skupnost.

**VELIKA BRITANIJA IN ZAČETEK JUGOSLOVANSKE KRIZE,
1980–1985**

**GREAT BRITAIN AND THE BEGINNING OF THE YUGOSLAV CRISIS,
1980–1985**

Jure RAMŠAK
Znanstveno-raziskovalno središče, Koper
jure.ramsak@zrs.upr.si

Glede na pomanjkljivo poznavanje odnosa velikih svetovnih in evropskih držav do jugoslovanske krize, ki je v večini primerov omejeno na preučevanje zunanje politike ZDA in Nemčije ter deloma sosednje Italije in Avstrije v času tik pred in po eskalaciji jugoslovanskih nasledstvenih vojn, jemlje referat v precep razmerje Velike Britanije in Jugoslavije v prvi polovici osemdesetih let. V tem, s hladno vojno še vedno močno pogojenem času po Titovi smrti, so stiki med neuvrščeno Jugoslavijo in otoško državo, razpeto med ameriško geopolitiko in zastajajočim procesom evropske integracije, postali najbolj intenzivni, o čemer priča prvi uradni obisk britanske premierke Margaret Thatcher leta 1980 v Beogradu in predsednice Zveznega izvršnega sveta Milke Planinc leta 1983 v Londonu ter več drugih izmenjav na ministrski ravni.

V opaznem neskladju s splošnim protikomunističnim nabojem, ki je zaznamoval mednarodni angažma dvojice Thatcher-Reagan, je bil strateški interes Velike Britanije ohranjati enotno, neuvrščeno in (vsaj še nekaj časa) socialistično Jugoslavijo kot ključ do stabilnosti jugovzhodne Evrope in branika pred vdorom Sovjetske zveze na Mediteran. Na podlagi arhivskega gradiva britanskega zunanjega ministrstva in kabineta premierke ter nekaterih spominskih del bo v referatu prikazana politična ocena vloge Jugoslavije na multilateralnem in bilateralnem področju, britanski pogled na njene politične in ekonomske reforme ter ocene njihovih diplomatskih predstavnikov o notranjepolitičnih razmerah in porajajočih se medrepubliških konfliktih. Pregled in analiza omenjenih mednarodnih aspektov posttitovske krize odstira pogled na osnovne postavke o Jugoslaviji, ki so pri zahodnih vladah ostale skorajda nespremenjene vse do začetka devetdesetih let. V primeru Velike Britanije pa so v tem miselnem horizontu svoje védenje o Jugoslaviji

izoblikovali tudi nekateri prominentni politiki in diplomati (Peter Carington, Geoffrey Howe, Douglas Hurd), ki so imeli ob kasnejši nenadni zrušitvi svetovne bipolarne ureditve veliko težav z razumevanjem bistva konflikta na območju razpadajoče Jugoslavije.

**UTRJEVANJE SLOVENSKO-IZRAELSKEGA SODELOVANJA V
OSEMDESETIH LETIH**
**CONSOLIDATION OF THE SLOVENIAN-ISRAELI COOPERATION IN
THE 1980's**

Mateja REŽEK

Znanstveno-raziskovalno središče, Koper

mateja.rezek@zrs.upr.si

Referat bo osvetlil tajne stike med Slovenijo/Jugoslavijo in Izraelom, ki jih je v osemdesetih letih razvijala in utrjevala predvsem slovenska Služba državne varnosti. Jugoslovansko-izraelski stiki so bili vzpostavljeni že v obdobju nastajanja judovske države in so sčasoma prerasli v razvejano gospodarsko, politično in obveščevalno sodelovanje, ki ni zamrlo niti po jugoslovanski prekinitvi diplomatskih odnosov z Izraelom ob šestdnevni vojni leta 1967. Pomembno posredniško vlogo v teh stikih je imel visoki funkcionar jugoslovanske tajne službe Edo Brajnik, kasneje predsednik zunanjepolitičnega odbora pri slovenski skupščini. Po njegovi smrti leta 1983 je vlogo posrednika med Jugoslavijo in Izraelom opravljal posebni oddelek znotraj slovenske Službe državne varnosti, ki je postopoma povsem prevzela nadzor nad tajnimi stiki z Izraelom. Ti so bili osredotočeni na gospodarsko sodelovanje med slovenskimi in izraelskimi podjetji, ki je bilo zaradi prekinjenih diplomatskih stikov med Jugoslavijo in Izraelom precej oteženo, občasno pa so prehajali tudi v politično in obveščevalno sodelovanje. Namen prispevka je osvetliti vlogo tajne službe in posameznikov kot paradiplo matskih akterjev ter skozi njeno posredno rekonstruirati izraelski pogled na jugoslovansko krizo in osamosvajanje Slovenije.

REVISITING THE UNITED STATES POLICY TOWARDS FADING YUGOSLAVIA

PRETRES POLITIKE ZDRUŽENIH DRŽAV DO RAZPADAJOČE JUGOSLAVIJE

Carlos González VILLA

Universidad Complutense de Madrid; Sveučilište u Rijeci

carlosgonvil@gmail.com

The case of US foreign policy toward Yugoslavia in its last years has been widely studied in the past. Newly available documentation reinforces the idea that the administration's outputs – including public statements in support of the unity of the country, conversations with Yugoslav leaders and legal initiatives – were not in line with the critical situation of the country. In fact, the administration had information and analysis available on time about the developments in the field, including the fate of Marković's economic program, the movements within the army and the rearmament of north-western republics.

The US policy towards Yugoslavia during 1990 and the first half of 1991 reflected the administration's aims towards the Soviet Union. In front of the *cliché* that Yugoslavia had lost its geopolitical importance after the end of the Cold War, the discursive support of its unity was defined as a derivative of the policy towards the USSR. The wishful thinking of the administration regarding Yugoslavia reflected the necessity for stability in the region, which was the key for the engagement with Gorbachev and the stability of the Soviet Union.

At the same time, lack of practical support to the Yugoslav transition (apart from discourse) reflected two internal trends of the American strategy. On the one hand, the underlying ideology of the New World Order involved the assumption that ethnic nationalisms would perform the role of local political managers of global governance. This approach had actual representatives within the White House. On the other hand, different actors within the administration – especially in the Department of Defense – differed from the stability approach taken by the White House and the Department of State

towards the Soviet Union. According to this approach, turmoil could offer possibilities for a wider presence of the US in the region in a scenario of faster dissolution of the USSR.

**COMPLETE AND INCOMPLETE ARCHIVES IN THE CASE OF
EUROPEAN COMMUNITY–YUGOSLAV RELATIONS
POPOLNI IN NEPOPOLNI ARHIVI O ODNOSU MED EVROPSKO
SKUPNOSTJO IN JUGOSLAVIJO**

Branislav RADELJIĆ
University of East London
b.radeljic@uel.ac.uk

The paper is going to examine and compare the material found in the archives of European Union institutions and the Diplomatic Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Serbia, which kept the documents related to Community-Yugoslav relations after the collapse of SFRY. The analysis covers the period from 1968, because it is important to see how the two parties documented their entry into a formal relationship, to 1986, the most recent year available to public access, due to the 30-year rule employed by the archives in Serbia. The growing number of European Parliament debates about the economic and political problems that Yugoslavia faced, the Community's explicit support for Slovenia and Croatia as the two most developed and pro-Western of all Yugoslavia's constituent republics, the death of President Josip Broz Tito in 1980 and the general pessimism about the future of the post-Titoist state and the 1981 protests in Kosovo affected the relations between administrations in Brussels and Belgrade. As I will show, the two archival sites seem to differ with regard to the selection, translation and storage of relevant documents.

RUSKA HISTORIOGRAFIJA O RAZPADANJU JUGOSLAVIJE ON THE BREAKUP OF YUGOSLAVIA IN THE RUSSIAN HISTORIOGRAPHY

Nadežda PILKO

Institut slavjanovedenija RAN, Moskva

nbg2005@mail.ru

Izven konteksta novinarskega poročanja je v zvezi z razpadom Jugoslavije znotraj ruskega zgodovinopisja vredno izpostaviti štiri avtorje. Najprej Vladimirja Volkova in njegovo monografijo *Ključni problemi sodobne zgodovine držav Srednje in Jugovzhodne Evrope (2000)*, ki daje precej popolno sliko dogajanja v Jugoslaviji v osemdesetih in zgodnjih devetdesetih letih. V ta čas umešča gospodarski nacionalizem, katerega nosilca sta bila po njegovem mnenju Hrvaška in še zlasti Slovenija. Ti dve republiki sta bili na podlagi ustave iz leta 1974 tudi nosilki ideje o »tretji Jugoslaviji«, v kateri bi zasedali posebno mesto.

Konstantin Nikiforov v svoji monografiji *Srbija na Balkanu v XX. stoletju* opozarja, da so bile jugoslovanske gospodarske reforme vedno tesno povezane z medrepubliškimi in mednacionalnimi odnosi. Po njegovem mnenju je od začetka osemdesetih let Jugoslavija doživljala sistemsko krizo, hkrati pa so se v posameznih republikah krepile t. i. »etnokracije.« Nestabilni jugoslovanski trg je začel razpadati, izbruh kritike titovske dediščine pa je neizogibno pripeljal tudi do spraševanja o temeljih, na katerih je bil zgrajen obstoječi režim.

Isti avtor je leta 2011 v zborniku *Jugoslavija v dvajsetem stoletju: eseji iz politične zgodovine*, v poglavju, posvečenem Jugoslaviji po Titu, ugotavljal, da je razpad Jugoslavije v svojem jedru vseboval kopico kompleksnih vzrokov: zgodovinskih, ideoloških, političnih, verskih in nacionalnih. Razpad je bil mogoč zaradi destabilizacije družbe, paralize moči, pomanjkanja nadzora nacionalnih nasprotij. Notranji vzroki so sicer imeli pomembno vlogo, toda ključno vlogo pri razpadu jugoslovanske federacije so po njegovem mnenju igrali mednarodni dejavniki.

V svoji monografiji *Zgodovina jugoslovanske krize*, v kateri obravnava vzroke in posledice dogodkov na Balkanu v obdobju 1990–2000, Elena Guskova poudarja, da gre za izrazito politizirano temo. Temu sledijo tudi interpretacije vzrokov za razpad Jugoslavije, ki se razlikujejo glede na to, iz katere izmed držav naslednic prihaja raziskovalec. Po njenem mnenju lahko skupne razloge dezintegracije iščemo v krizi celotne jugoslovanske družbe. V večnacionalnih državah namreč vsako poslabšanje socialno-ekonomskih razmer sproži nacionalno vprašanje, s katerim nato manipulirajo državna in republiška vodstva, da bi dosegla svoje gospodarske in politične cilje.

Naj na koncu omenim še svoj prispevek v zborniku *Zgodovina Slovenije (2011)* o razpadu Jugoslavije oz. o procesih, ki so v tem času potekali v Sloveniji. Zaključek tega poglavja je, da si je slovensko politično vodstvo prizadevalo za izhod iz Jugoslavije in neodvisnost, o čemer pričajo boj slovenske inteligence zoper komunistično partijo in prizadevanja za demokratizacijo. Da je lahko Slovenija uresničila svoje načrte, je bila potrebna še vrsta posameznih korakov in nazadnje tudi podpora Zahoda.

**VLOGA TUJIH MNOŽIČNIH MEDIJEV PRI OSAMOSVOJITVI IN
PRIZNANJU REPUBLIKE SLOVENIJE**

**THE ROLE OF FOREIGN MASS MEDIA IN THE DECLARATION
AND RECOGNITION OF INDEPENDENCE OF THE REPUBLIC OF
SLOVENIA**

Rok ŠULIGOJ
RTV Slovenija
rok.suligoj@gmail.com

V referatu bo predstavljeno in analizirano pisanje tujega dnevnega časopisja – nemškega Frankfurter Allgemeine Zeitung, vatikanskega L'Osservatore Romano, ameriškega The International Herald Tribune in italijanskega dnevnika La Repubblica – med aprilom 1991 in majem 1992. Večina tujih časopisnih novinarjev ni poznala razmer v Jugoslaviji in so zato pisali o državljanski vojni. Edina izjema je bil novinar Frankfurter Allgemeine Zeitung Viktor Meier, ki je izjemno dobro poznal razmere v Jugoslaviji in se ni posluževal tega termina. Zanimivo je tudi, da si celo tedanji akterji in vidnejši predstavniki vrha slovenske politike niso bili enotni, kako pravilno označiti dogajanje ob razpadu SFRJ. Pri tem je pomembno, ali na vojno gledamo z zunanjepolitičnega ali notranjepolitičnega vidika ter predvsem, kako dobro poznamo celotno sliko v Jugoslaviji. Poleg sintagme državljanske vojne, se je v tujih medijih uporabljal tudi termin odcepitve, ki pa so se ga slovenske oblasti otepale, saj bi se v primeru odcepitve odprlo vprašanje nasledstvenih pravic. Badinterjeva komisija je kot izhodišče prevzela slovenska načela, zato so vse republike nekdanje SFRJ postale njene enakopravne naslednice.

MILAN KUČAN IN OBLIKOVANJE SLOVENSKE ZUNANJE POLITIKE

MILAN KUČAN AND THE SHAPING OF SLOVENIAN FOREIGN POLICY

Božo REPE

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

bozo.repe@guest.arnes.si

Milan Kučan je imel kar nekaj izkušenj v mednarodni politiki, še preden je postal predsednik Predsedstva Republike Slovenije. Največkrat je bil član jugoslovanskih delegacij ali pa jih je vodil. V času, ko je postal predsednik Predsedstva SR Slovenije, je bila zunanja politika v domeni federacije; republike so imele omejene pristojnosti in še pri teh so bile pogosto ovirane. Mednarodni stiki so bili omejeni na državnike sosednjih držav, v glavnem iz Avstrije. Prva država, ki jo je Kučan obiskal po izvolitvi za predsednika Predsedstva SR Slovenije aprila 1990, je bila Madžarska, isto leto pa je bil tudi v Izraelu in v Kataloniji. Marca 1991, ko se je jugoslovanska kriza približevala vrelišču, je bil na dvodnevni obiskih na Dunaju in v Nemčiji, kjer je imel v deželi Baden-Württemberg predavanje in pogovore z deželnim glavarjem Erwinom Teufлом. Malo pred razglasitvijo slovenske osamosvojitve je imel pogovore z nemškim zunanjim ministrom Hans-Dietrichom Genscherjem, bil pa je tudi v Rimu, kjer se je mdr. srečal s papežem Janezom Pavlom II.

Pogoste stike je imel z Giannijem De Michelisom, zunanjim ministrom Italije, takrat predsedujoče Evropskemu svetu. Ta je Kučanu na obisku v Ljubljani 1. decembra 1990 jasno povedal, da slovenska pot v evropske integracije vodi prek Beograda. Do pomladi 1991 je jugoslovanska diplomacija še uspešno prepričevala tujino, da so konflikti stvar notranje politike in da njeno vmešavanje ni potrebno, kar je bilo razvidno tudi iz pogovorov z ameriškim zunanjim ministrom Jamesom Bakerjem v Beogradu 21. junija 1991, ki je pomenil vrh pritiska ZDA na Slovenijo, da ostane v Jugoslaviji. Podobni so bili pred tem tudi nasveti ES in nemškega zunanjega ministra Genscherja, ki je na srečanju s Kučanom 20. marca v Bonnu Sloveniji »močno svetoval«, naj ne hiti in ne dela enostranskih potez, ampak naj išče možnosti za ohranitev Jugoslavije na drugačnih ustavnih temeljih.

Med desetdnevno vojno in po pogovorih v Zagrebu in na Brionih s t. i. evropsko trojko ter po sprejetju Brionske deklaracije je Kučan odigral eno ključnih vlog v prizadevanjih za mednarodno priznanje Slovenije. Mednarodni ugled, ki ga je tedaj pridobil, se je v njegovih predsedniških mandatih še okrepil.

Z nekaterimi državniki se je povezal tudi prijateljsko, na primer s češkim predsednikom in nekdanjim disidentom Václavom Havlom, madžarskim predsednikom in pisateljem Árpádom Gönczem, poljskim predsednikom Aleksandrom Kwaśniewskim, avstrijskim predsednikom Heinzem Fischerjem, hrvaškim predsednikom Stipetom Mesićem ter izraelskim predsednikom in Nobelovim nagrajencem Šimonom Peresom. Prijateljske stike je ohranil tudi z Adamom Michnikom.

Slovenska zunanja politika je bila v prvih letih po osamosvojitvi neuskla-jena, zaznamovala so jo prerivanja in odrivanja ter negotovosti in protislovja usmeritev. Kučan je imel v njej sprva ozek manevrski prostor, a je kot predsednik republike uradno obiskal nekaj deset držav in imel številne druge mednarodne stike. Med drugim je gostil ameriškega predsednika Billa Clintona in tudi sam obiskal ZDA. Zagovarjal je srednjeevropsko povezovanje in dobre odnose z Rusijo (tudi zato, ker je bila depozitar ADP), vendar mu je predsednik vlade Janez Drnovšek kljub Jelcinovemu vabilu potovanje v Moskvo preprečil. Močno je zagovarjal vstop v EU, z nekaj rezervami pa tudi v Nato, ki ga je zlasti videl kot priložnost za vzpostavljanje drugačnih razmerij med civilno družbo in vojsko v sami Sloveniji. Mandat se mu je iztekel pred vstopom v obe integraciji, a so bile do tedaj vse odločitve v zvezi z vstopom že sprejete. Tudi po upokojitvi je ostal mednarodno aktiven, med drugim je z vidnimi mednarodnimi politikami dr. Stéphanom Hesselom, Michelom Rocardom in drugimi ustanovil Mednarodni etični kolegij, znotraj katerega nekdanji državniki iščejo rešitve za »odklone tega sveta«.

KAKO RAZUMETI JUGOSLOVENSKU KRIZU: STAVOVI ČEŠKIH POLITIČARA PREMA POČETKU RASPADA JUGOSLAVIJE 1991. GODINE.

HOW TO UNDERSTAND THE YUGOSLAV CRISIS: ATTITUDES OF CZECH POLITICIANS CONCERNING THE BEGINNING OF THE YUGOSLAV BREAKUP IN 1991

Ondřej VOJTĚCHOVSKÝ
Univerzita Karlova, Praga
ondrej.vojtech@seznam.cz

Jugoslovenska kriza i početak ratova 1991. godine bile su u češkoj sredini tumačene skroz vlastita iskustva s krajem državnog socijalizma, s političkom i ekonomskom tranzicijom i skroz svoj cilj dospeti što najskorije u zapadnoeuropske strukture. Generalna je tendencija bila primanje srednjoeuropskog koncepta koji će Češku, odnosno u to vreme još Čehoslovačku svrstati zajedno sa nekim bivšim socijalističkim državama u novo okruženje, koje bi je odvojile od novo koncipiranog „istoka“. Za to su se koristili ekonomski, socialno kulturni, ili čak istorijsko civilizacijski argumenti. Ipak između tadašnjih vodećih političara bilo je u pogledu na jugoslovenski konflikt nijansa i razlika.

U referatu će biti predstavljeni i analizirani nastupi i govori najizrazitijih čeških političara tog vremena, predsednika republike Vaclava Havela, ministra financija i vodje tada najjače češke političke stranke Vaclava Klauza, ministra inostranih poslova Jiržija Dinstbira (Jiří Dienstbier) i drugih (npr. Petr Pithart, Václav Benda, Miloš Zeman, Petr Vopěnka idr.).

**POGLEDI ITALIJE IN SLOVENSKE MANJŠINE V DEŽELI
FURLANIJA–JULIJSKA KRAJINA NA OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE**
**ATTITUDES OF ITALY AND SLOVENIAN MINORITY IN FRIULI–
VENEZIA GIULIA TOWARDS THE SLOVENIAN INDEPENDENCE**

Gorazd BAJC

*Univerza v Mariboru, Narodna in študijska knjižnica v Trstu, Inštitut Nove
revije, Inštitut IRRIS*

gorazd1.bajc@gmail.com

V referatu bodo predstavljene najpomembnejše značilnosti italijanske zunanje politike do razpada Jugoslavije ter osamosvojitve Slovenije in njenega mednarodnega priznanja. Hkrati se bo referat posvetil tudi vprašanju, kako je rojstvo in uveljavitev slovenske državnosti spremljala slovenska manjšina v Italiji. Poudarek bo na zunanji politiki italijanske države, ki se je morala konec osemdesetih let deloma preoblikovati, ter njenem odnosu do razkroja Jugoslavije in zlasti do slovenske »pomladi.« Posebej bodo poudarjene regionalne povezave (v okviru Delovne skupnosti Alpe-Jadran), ki so imele svojo težo pri oblikovanju italijanskega javnega mnenja (predvsem na obmejnem območju) v korist priznanja slovenske samostojnosti in pri pritiskih na vlado v Rimu. Slovenska manjšina v deželi Furlanija-Juljska krajina je dogajanju onstran meje posvečala veliko pozornosti; kritičnih pogledov na razkroj jugoslovanske države sicer ni manjkalo, a je prišlo po intervenciji JLA do precejšnje spremembe v korist aspiracijam Ljubljane, kar se je npr. odrazilo v javnem izražanju solidarnosti s samostojno Slovenijo, vplivanju na javno mnenje in zbiranju materialne podpore. Nazadnje se bo referat posvetil še obdobju, ki je neposredno sledilo mednarodnemu priznanju. Sloveniji je uspelo, da je postala naslednica več sporazumov – tako si je mdr. z zahodno sosedo zagotovila potrditev meje (nasledstvo Osimskih sporazumov), a kmalu za tem so se slovensko-italijanski odnosi zaostriili, obenem pa se je začel krhati tudi dotedanji »sistem« delovanja v okviru slovenske manjšine.

KATOLIŠKA CERKEV V SLOVENIJI IN LETO 1991

CATHOLIC CHURCH IN SLOVENIA AND THE YEAR 1991

Egon PELIKAN

Znanstveno-raziskovalno središče, Koper

egon.pelikan@zrs.upr.si

V prispevku bo predstavljena kratka kronologija delovanja Vatikana in Katoliške cerkve na Slovenskem v osemdesetih in v začetku devetdesetih let, s posebnim poudarkom na osamosvojitvenem dogajanju. Vloga Vatikana bo predstavljena skozi več faz. Najprej obdobje pred izbruhom vojn v nekdanji Jugoslaviji, ko sta se vatikanska diplomacija in papež Janez Pavel II. izogibala jasnim izjavam in se v skladu s stališčem ZDA in Evropske skupnosti nagibala k mirni preureditvi Jugoslavije. V času po začetku spopadov v Sloveniji in na Hrvaškem je Vatikan opustil svojo »nevtralno« usmeritev in se obrnil v aktivno delovanje za priznanje samostojnosti obeh republik. V tem kontekstu je prišlo do sinergije med aktivnostmi Vatikana in povezav slovenskih krščanskih demokratov s sorodnimi strankami v Evropi (predvsem v Nemčiji in Avstriji), kar je bilo ob siceršnji politični osamitvi slovenske zunanje politike zelo pomembno. O Republiki Sloveniji se je ustvarjala podoba postkomunistične države, ki se »zdaj vrača v Evropo«, RKC pa je lahko računala na rešitev vrste problemov in uveljavitev lastnih interesov, pri čemer pa je moral Vatikan vzeti v zakup tudi pričakovano krizo v ekumenskem dialogu s Pravoslavno cerkvijo.

Delovanje Katoliške cerkve v Sloveniji se nam v luči presoje družbenega konteksta slovenske osamosvojitve kaže kot zelo pomembno. V tem smislu bi ravnanje Cerkve na Slovenskem lahko poimenovali »strategija«, ki bi jo na podlagi tiska, izjav pokrajinske škofovske konference, Komisije pravičnost in mir in delovanja slovenskih katoličanov leta 1990 nasploh lahko strnili v nekaj točk: sprava (preprečevanje idejnopolitičnih delitev v občutljivem času osamosvajanja); opogumljanje katoliških Slovencev za osamosvojitve; plebiscit (aktivni pozivi za pozitivno glasovanje); mednarodne zveze in akcije; izjave in pozivi Komisije Pravičnost in mir; pozivi Slovenske škofovske konference; angažma nadškofa Alojzija Šuštarja prek njegovih osebnih zvez v Vatikanu in Evropi.

Dejstvo, da je razpad Jugoslavije presenetil Evropo, je za Slovenijo pomenilo prednost. Zaradi »presenečenja« je bilo namreč potrebno ukrepati hitro, kar se je nazadnje tudi zgodilo, in to še preden bi v pisanem orkestru praviloma »pragmatičnih« interesov posameznih evropskih držav utegnili svoj glas artikulirati tisti, ki bi osamosvajanje lahko zavrli. V mednarodni areni so ključno vlogo v prid osamosvojitvi Slovenije odigrali Nemčija in Avstrija, pa tudi Vatikan z učinkovito zakulisno diplomacijo.

SLOVENSKA POLITIČNA EMIGRACIJA V SEVERNI AMERIKI IN IDEJE O SAMOSTOJNI DRŽAVI

SLOVENIAN POLITICAL EMIGRATION IN NORTH AMERICA AND THE IDEAS ABOUT THE INDEPENDENT STATE

Gašper MITHANS

Znanstveno-raziskovalno središče, Koper

gasper.mithans@zrs.upr.si

V prispevku bo obravnavano delovanje slovenske politične emigracije v ZDA in Kanadi z dvema glavnima strujama, Slovensko ljudsko stranko in Narodnim odborom za Slovenijo, ki je do sredine osemdesetih let zagovarjal vzpostavitev Slovenije znotraj jugoslovanskega okvirja v drugačni »politični stvarnosti«, ter Akcijskim odborom za samostojno in suvereno slovensko državo in Slovenskim državnim gibanjem (»nasledniki Stražarjev«), ki so izpostavljali potrebo po suverenosti in neodvisnosti Slovenije z možnostjo meddržavnega povezovanja. Na podlagi arhivskih, memoarskih, časopisnih, ustnih virov in literature bodo analizirani pogledi in vpetost slovenske politične emigracije v Severni Ameriki v procese osamosvojitve Slovenije, ki so se pričeli na programsko-idejni ravni in nato ob sočasnih političnih spremembah v Jugoslaviji prešli na diplomatsko polje. V okviru delovanja slovenskih emigrantov v Severni Ameriki na tem področju velja izpostaviti resolucijo clevelandskih Slovencev, ustanovitev organizacije Združeni Američani za Slovenijo in predstavitev položaja Slovenije na Pododboru za evropske zadeve senatnega Odbora za zunanjo politiko s strani Karla Bonuttija. Poudarek bo na osemdesetih letih, pripravljen pa bo tudi krajši pregled ideološke profiliranosti slovenske politične emigracije. Zaradi »radikalnejše« pozicije konsistentnega vztrajanja pri programu slovenske »lastne narodne države« bo več pozornosti namenjene t. i. »independističnemu gibanju«, center katerega – čeprav je bilo razširjeno tudi po Evropi (zlasti v Münchnu in Trstu), v Argentini in Avstraliji – so s selitvijo Cirila Žebota postale ZDA in Kanada, kjer sta izhajala časopisa Slovenska pravica in Slovenska država.

SLOVENIJA IN ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV, 1991–1992: AMBICIJA, DIPLOMACIJA IN ČLANSTVO

SLOVENIA AND THE UNITED NATIONS, 1991–1992: AMBITION, DIPLOMACY AND MEMBERSHIP

Kornelija AJLEC

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

kornelija.ajlec@ff.uni-lj.si

Že 18. oktobra 1990 je Nacionalni obveščevalni svet Združenih držav Amerike izdal poročilo, da bo »Jugoslavija prenehala delovati kot federacija v roku enega leta in bo najverjetneje razpadla v dveh letih.« Kmalu zatem je Slovenija še intenzivirala procese osamosvajanja. Organizacija združenih narodov (OZN) se do slovenskih prizadevanj dolgo ni javno opredeljevala ali reagirala na dogodke, ki so se izjemno hitro razvijali in eskalirali v državljansko vojno – čeprav je sekretar OZN že na dan slovenske osamosvojitve prejel pismo slovenskega predsednika Kučana, da Slovenija želi poslati članica OZN. Prispevek bo skozi relevantno literaturo in arhivske vire orisal slovenska prizadevanja za vstop v OZN ter poteze OZN in njenih predstavnikov pri umirjanju napetosti ob procesu razdruževanja do vstopa Slovenije v organizacijo.

**NASTANEK IN RAZVOJ DIPLOMACIJE SLOVENSKE DRŽAVE:
1974–2004**

**GENESIS AND EVOLUTION OF SLOVENIAN DIPLOMACY:
1974–2004**

Milan JAZBEC

*Ministrstvo za zunanje zadeve RS; Univerza v Ljubljani, Fakulteta za
družbene vede*

milanjazbec@hotmail.com

Prispevek obravnava nastanek in razvoj diplomacije slovenske države v obdobju od sprejetja ustave SFRJ leta 1974, ki je podelila republikam določene prerogative državnosti, do sprejetja Slovenije v EU in Nato leta 2004. V tem tridesetletnem obdobju so se najprej izoblikovali prvi razpoznavni zametki slovenske diplomacije, ki so pozneje prerasli v izvajanje paradiplomatske dejavnosti, ta pa se je po razglasitvi neodvisnosti in samostojnosti Republike Slovenije ter njenem mednarodnem priznanju preoblikovala v institucionalizirano diplomacijo slovenske države. S sprejetjem Slovenije v EU in NATO, ko je Slovenija postala dejavnik in udeleženev evropskega integracijskega procesa, se zaključi obdobje nastanka, razvoja in izoblikovanja slovenske diplomacije oz. diplomacije slovenske države. To je obdobje počasnega zatona in razkroja nekdanje zvezne države ter oblikovanja, nastanka in priznanja države slovenskega naroda, ključni čas prehoda oz. preloma pa je padec berlinskega zidu in konec hladne vojne, ki je omogočil politično in državno emancipacijo slovenstva v obliki samostojne države. Prispevek analizira navedeni proces, njegova politična in mednarodna ozadja, strukturo in dinamiko, ter vse postavi v teoretični okvir mednarodnih in diplomatskih študij.

Univerzitetna založba **Annales**

ISBN 978-961-6964-77-7

9 789616 964777